

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

11. De immunitate qua personæ gaudent Ecclesiasticæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

episcopus, vel episcopus hospicio exciperetur à Monachis vel clericis, vel ab altero episcopo, possit ecclesiasticis ea domus, ad quam diuerneret, ornari cortinis, candelabris, & subellijs ecclesiasticis. Et idem, inquit Synodus, si pararetur illi altare, oratorium, vel Capella in domo laici.

Nonum priuilegium: Res ecclesiasticæ nequeunt alienari absque solemnibus formula, quam Canonibus, & iura postulant: ut dixi superius in hoc li. c. 14. & 15.

Decimum priuilegium: Loca pia, ut hospitales domus causa communis pietatis, extructæ, sunt in iurisdictione ecclesiasticæ. Ad hæc, de Religiosis domibus. Et Clem. Quia contingit, eo. s. Panorm. in c. Cum sit generalis de foro competent. Vnde, qui lædunt ea, habentur pro sacrilegis, cap. cum sit generalis, prædicto. Secus est, si læserint res, aut bona clericorum, nulla ipsi clericis vi, aut iniuria illata, quamuis ea bona pertineant ad iurisdictionem ecclesiasticam. Iudicis, e. Si Clericus, de foro compet.

Vndecimum priuilegium: Ecclesiæ, vel earum possessiones pro debitis alienis obligari non possunt: alioqui si quis ea obligauerit, suspensus est ab administratione spiritalium & temporalium capitulo secundo. De solut. A qua suspensione potest Episcopus absoluere. Si primo ipsam Ecclesiam seruet indemnem, cap. ex parte primo, de verborum significatio. Episcopi vero huiusmodi suspensione non afficiuntur, capitulo: Quia periculo sum, de sentent. excomm. in facto.

Duodecimum priuilegium: Clericus habens ecclesiam laici auctoritate sibi collatam, si non dimiserit, est suspensus ab officio, & beneficio, & laicus ipse excommunicandus est. Præterea, de iure Patronatus, c. Si autem vobis, l. 1. q. 3. 6. cum non ab homine, de iudic.

Decimum tertium priuilegium: Rustici, hoc est, ecclesiæ coloni, qui dicuntur, glebæ adstricti, ad culturam agrorum: & vocantur originarij, vel ascripti, de quibus habetur l. dist. in i. c. l. cum sacis omnino. C. de agri. & cens. l. 11. nequeunt ecclesiæ rura deserere se alio transerentes, e. iudicatum, de immuni. Eccles.

Decimum quartum priuilegium: Nec Ecclesiæ, nec Monasteria, nec Xenodochia, hoc est, domus, ubi peregrini pauperes recipiuntur, nec Prochoropia, id est, ubi pauperes pascuntur, nec Brephorophia, id est, ubi infantes pauperum aluntur, nec Gerontocomia, hoc est, ubi senes infirmi curantur, nec Orphanotrophia, id est, ubi pueri parentibus orbati nutriuntur. l. Sancimus, C. de Sacros. Eccles. obligantur ad lucratiuam descriptionem, 23. q. 8. c. in qualibet. s. Sancimus. Est autem lucratia descriptio quarta pars honorum, quæ à Curialibus relinquebantur extraneis: quam Fiscus siue Curia sibi vendicabat exceptis his, quæ relinquebantur Curialibus & eorum coniunctis, de qua habetur l. 1. & 2. C. Quando & quibus, quarta pars debetur, lib. 10. & l. 1. C. De imponenda lucratia descriptione, eod. lib. 10. lex erat, qua decernebatur, vt si curialis donaret alicui extraneo, vel in vita, vel in vltima voluntate, bona sua, curia siue Fiscus haberet quartam partem. Vnde si donabat Ecclesiæ, vel hospitali domui, nihil Fiscus detrahebat.

Decimum quintum priuilegium: Excommunicati, sunt qui sibi usurpant ecclesiastica iura, vel bona, quæcumque sunt illa.

Decimum sextum priuilegium: Rector ecclesiæ, qui potuit ecclesiæ aliquid acquirere, & id non fecit, vel qui negligenter passus est rem ecclesiæ præscribi, debet ipsi ecclesiæ, quod eius interest, c. vlt. l. 2. q. 4. & Glossa ibid. Panorm. in c. ex presentium, de pignori. in hoc enim Rector ecclesiæ se habet vt tutor pupilli, & curator minoris, qui ratione tutelæ ad hæc obligatur. l. Quidquid. C. Arbitrium tutela. Vnde sicut tutor ex leui culpa tenetur, si non curauerit, vt acquirat pupillo: sic etiam Rector ecclesiæ, si non procurauerit, vt acquirat ecclesiæ. Debet igitur sollicitè agere, vt ecclesiæ res augeantur, & meliores fiant.

Decimum septimum priuilegium: De rebus, vel causis ecclesiasticis iudex Ciuilis siue secularis cognoscere, &

iudicare non potest: e. decernimus, de iudicis, nihil laici de reb. ecclesiasticis statuere queunt. e. bene quidem, dist. 96. c. ecclesiæ S. Mariæ de constitut. c. cum laici, de reb. Eccles. non alien. ita vt de re ecclesiastica compromitti in laicum non possit. c. contingit, de arbitria.

Decimum octauum priuilegium: Ecclesia non debet gabellam, vectigal, Pedagogium, vt vocant, si aliquid ei doneatur, vel legetur, vel aliunde deferatur asportetur. cap. Quamuis. & dist. seqq. 23. qu. 8. Quid si Clericus res ecclesiasticas, ex vno loco ad alium transferat negociationis causa: An ex re ecclesiæ debeat gabella, vectigal, vel pedaggi-um? Respondeo cum Panorm. in c. vlt. de vita & honesta. Clericis, non deberi, quia Clerici delictum ecclesiæ nocere non potest, Federic. cons. 200. secus esset, si res essent ipsius Clerici, non ecclesiæ.

Decimum nonum priuilegium: Laici statuta condere de reb. ecclesiasticis iure non possunt, e. bene quidem, dist. 96. c. ecclesiæ S. Mariæ, de constit. c. cum laici, de reb. Eccles. non alien. Quod si statuta ipsa expressim ad Ecclesias, vel res ecclesiasticas extendant, irrita sunt, & inania: quod si tantum generaliter statuta ferant, non expressis clericis, & ecclesiasticis reb. valent quidem, sed laicos tantum comprehendunt, & obligant, non ad ecclesias, aut earum bona protenduntur.

Quæres, Quo iure, Diuine an humano tantum ecclesiæ, & earum res sint immunes, ac liberæ à potestate ac iurisdictione laicorum? Hanc quæst. tractauit parte in sist. Mora. l. 5. c. 12.

CAP. X.

De immunitate, qua persona gaudet Ecclesiasticæ.

Primo quæritur, Quor, & quæ priuilegia contineat Immunitas Clericorum: Respondeo, multa. Primum dicitur priuilegium Canonis: qui enim Clericum percutit, incidit ipso iure in excommunicationem. c. Si quis, 17. qu. 3. locum habet hæc excommunicatio in his omnibus, qui manus violentas in Clericum iniecerint.

Secundum priuilegium dicitur Fori, nequeunt Clerici conueniri coram Iudice seculari, capitulo. 2. de foro compet.

Tertium priuilegium: Non possunt Clerici obligari ad munera personalia. l. omnes. C. De Episcopo & Cler. & c. Ecclesiarum 12. q. 2. Porro munerum personalium genera sunt tria. Et dicuntur personalia munera, quæ corporis labore, & aliquo eius, qui gerit, detrimento huiusmodi sunt. Quædam sunt munera fordida: vt cloacæ mundandæ, calcis coquendæ, arenæ fodiendæ, stabuli purgandi: de quibus in l. Maximarum. C. de Excusa muner. l. 10. in verbo, fordidorum. Quædam non sunt fordida, sed honesta, quia habent annexum honorem; huiusmodi sunt officia secularia Magistratuum Ciuilium. Quædam simplicia sunt, nec honorabilia, nec vituperabilia, vt tutela, vel cura data, vel testamentaria. Ad munera fordida obligari nequeunt Ecclesiæ, aut earum Clerici, aut Mancipia, aut coloni, aut familia, capitulo. Generaliter. & c. iuxta sanctionem, & c. placet. 16. qu. 1. & l. 2. C. De Episcopo & Cler. Item ad munera personalia secundi, aut tertij generis non obligantur Clerici, vel Ecclesiæ, ex c. sacerdotibus. & c. sed nec prouocationes, ne Clericis, vel Monachis. & l. generaliter. C. de Episcopo & Clericis. Vnde lex neminem. C. de Sacros. Eccles. quæ vult, vt ecclesiæ obligentur in aduentu Principis, vim non habet, quia expressim decernit, vt ecclesiæ ad ea teneantur, lex vero quum non exprimit Ecclesias, vel Clericos, non quidem comprehendit Clericos, aut seruos, qui sunt dominio Ecclesiarum subiecti. Innoc. c. 2. de Maior. & obed. quamuis protenditur ad laicos, & famulos, & quosuis alios, qui ad tempus, & mercede conducti ecclesiis inferuiunt. Ange. verbo, immunitas, numero 33. Silu.

immunitas. l. q. 4. versicul. Secundum ad munera. Si quegras, An Clerici obligentur ad custodiendam ciuitatem? Minime. *Panorm. in c. Peruenit. de immunit. Cleric.* Quid si graui necessitate Ciuitas prematur, aut commode custodiri non possit, sine Clericorum presidio? *Glo. 16. qu. 10. placet. in verbo, necessitate.* videtur innuere, tunc Clericos obligari ad custodiam Ciuitatis. Sed hoc locum habet dummodo Episcopi iudicio discernatur, sit nec ne grauis ea necessitas, cui per laicos tantum securrere non possit, & dummodo per Episcopum, & non per laicos Clerici cogantur ciuitatem custodire, & tueri, vt docent Angel. & Syluest. *locus citatus sequitur Hostiens.* Dices: Clerici iure diuino, & naturali tenentur, quamuis non Ciuili: at cum necessitas custodiendi Ciuitatem est Clericis, & laicis communis, videtur ius naturale præscribere, vt Clerici tunc debeant tali necessitati subuenire: ergo iure naturali Clericos etiam obligat. Respondeo, argumento solum probari Clericos iure diuino, & naturali exemptos non esse, sed quod Clerici compellantur seruare id quod est iuris diuini, vel naturalis, laicorum non est, sed episcoporum, & aliorum superiorum Aristitum.

Quantum priuilegium: Ecclesiastici minime obligantur ad munera, vel onera realia laicorum siue Reipubl. Dicuntur munera realia, quæ sumptibus patrimonij expediuntur, & onera realia, quia imposita sunt reb. Huiusmodi porro munera realia, aut sunt simpliciter realia, aut ex parte etiam personalia. Simpliciter reale est, vt quod iumentum, vel plaustrum vel nauigium Ecclesie aut Clerici inferuiat ad certum diem Reipublice. Item, quod ecclesia, vel Clericus certam fructuum annuorum partem exoluat Reipublice, vel certam quotannis pecuniæ quantitatem. His muneribus, & oneribus Clerici sicut & ipsæ etiam Ecclesie, sunt liberi, & exempti.

Quid si Respublica singulis suorum Ciuium possessionibus certum munus, onus, vel tributum imponat, & deinde vna ex illis possessionibus ad Ecclesiam, vel Clericum transferatur, an ipsa ecclesia, vel Clericus debebit huiusmodi onus subire? *De hoc dixi in prima par. Inst. li. 5. c. 13. q. 1. Et tract. Angelus verbo, Immunitas, n. 36. versic. tertium imponuntur, Et Sylu. Immunitas l. q. 5. ver. Tertio, an autem Ecclesie.*

Munera autem partim realia, partim personalia sunt, quæ habent, & sumptus aliquos patrimonij, & onus aliquod personæ. *lege. Olim. §. Micaia ff. de muneribus Et honoribus, & ab his etiam muneribus liberi sunt Clerici, & Ecclesie.*

Dubix questionis est, An Clerici, vel ecclesia, teneantur legibus, vel statutis laicorum, quibus decernitur, vt singuli certum quid soluant ad reficiendos muros vrbs, vel ad muniendas publicas vias, vel ad instruendum, aut reparandum puteum, pontem, vel fontem, Clericis, & laicis communem. *De hac quæst. egi in prima par. Inst. li. 5. ca. 13. q. 8. tractat eandem qu. Angelus verb. Immunitas n. 37. Syluester Immunitas l. q. 5. vers. Quartum, de concernentibus autem pietatem.*

Dubitatur etiam, An ecclesie, vel Clerici statuto laicorum teneantur, quo præcipitur, vt quisq; ante domum suam viam publicam muniendam curet, singuli ciues hoc aut illo modo ades conuertant: fenestras aperiant, limina constituent, a quam deducant? *De hoc etiam dubio egi li. sup. cit. c. 12. q. 5.*

Quintum priuilegium: Ecclesiastici gabellam non debent ex vino, vel frumento, quod ex suis beneficijs accipiunt. *Bal. Petrus, Et Cyp. in l. Omnis. C. de Episc. Et Cler.* An vero debeant gabellam, ex vino, vel frumento, quod ex suo patrimonio colligunt, *de hac re dixi in 1. par. Inst. li. 5. cap. 12. quæst. 2.*

In dubium vocatur, Quid sit dicendum de gabella, que vulgo dicitur sifa, quæ imponitur in carnibus vel vino ob communem Reipublice necessitatem: vnde fit, vt Clerici carnis carnes, vel vinum emant, vel cogantur aliunde emere, si minoris velint emere? *Richardus Quodlib. 2. qu.*

30. sentit huiusmodi gabellam licitam esse, dummodo Respublica, vel Princeps non imponat animo, & voluntate extorquendi ab Ecclesiasticis. Id probat, quia indirecte, inquit, Clerici solunt: nam etiam si non essent Clerici, talis gabella imponeretur. Secundo, quia imponitur ob communem Reipublice necessitatem, videlicet ad solvendum æ alienum, quod Princeps, vel Respublica contraxit ad communem Clericorum, & laicorum utilitatem. Secus esset si institueretur solum ob commodum laicorum, vel ad solvenda debita, culpa eorum contracta. Tertio, quia etiam peregrini, aduenæ, viatores, & pauperes talem gabellam soluant: quod mirum non est, quia indirecte, & remote, non directe, & proxime obligantur. Ergo eadem ratione Clerici talem gabellam solvere coguntur. *Richardus sequuntur Astenfis in sum. li. 6. tit. 30. art. 4. Rosel. in verbo, Pedagogium. n. 17. Angelus in verbo, Immunitas l. q. 6. vers. 4. posteo quod.* Sed reuera huiusmodi gabella videtur immunitati Clericorum vel Ecclesiasticum nocere, quia eo ipso Ecclesiastici coguntur, vel carius emere, vel aliunde emere. Item vsu receptum est multis in locis, vt Ecclesiastici talem gabellam non soluant vel si soluant intra annum, vinum, vel carnes emendo, ad exitum anni Respublica vel Princeps damnum reficit pecuniaria compensatione. Nec obstat, quod dicitur, tali gabella clericis teneri solum indirecte, & remote: quia contra immunitatem Ecclesiasticam est, vt Ecclesie, vel Clerici onere laicorum grauentur. Nec valet, quod dicit Richardus, talem gabellam imponi ob communem Clericorum & laicorum necessitatem. Hoc enim solum probat, esse rationi consentaneum, vt Roman. Pontificis consensus, vel si ad eum non patet aditus, episcopi auctoritate huiusmodi gabellam Clerici soluant, non autem sola auctoritate laicorum, qui in Clericos, & Ecclesias potestatem non habent.

Sextum priuilegium: Clerici non tenentur statutis laicorum: immo qui contra eorum libertatem statutis condunt, sunt excommunicati. *c. Nouerit, Et c. Grauem. de sent. excom. Et c. Eos qui, de Immun. Eccles. in sexto.*

Statuta laicorum impediencia aliquo modo liberam facultatem donandi Ecclesijs, vel Clericis, non valent. *Pau. c. Relatum. l. de testa. Et notatur in l. 1. C. de Sacr. Eccles.*

Statuto laicorum, quod prohibet externis, vel ijs, qui non sunt iurisdictioni subiecti, aliquid vendi, vel donari, alioqui contractus nullus fit similitatis, non obstante, potest donari Ecclesijs, Clericis, Monachis. *Ioan. Andr. ca. 14. de Immun. Eccles. in sexto: quamuis Card. secutus Franciscum de Albertis, contrarium senserit. Sed sententia Ioan. Andr. est tenenda, vt ait Sylu. verb. Immun. 2. q. 8. quam habent etiam Ioan. Cald. Oldrad. & Federic. teste Sylu. eod. in loco.*

Si statuto laicorum caueatur, vt non valeat testamentum nisi intra sex menses in sinetur: Nihilominus valet, si ecclesia, vel Clericus sit hæres, & non in sinetur. *Baldus in Auth. Cass. C. De sac. Eccle. Sylu. Immun. 2. q. 7.*

Si statuto laicorum caueatur, vt mulier donare aut contrahere, aut se obligare non possit, sine presentia duorum agnatorum: Nihilominus potest, sine huiusmodi solennitate donare, aut se obligare Eccle. Clericis, siue ob pias causas. *Ab in c. Relatum. l. de testa. Butrius ibi. Imol. in ca. 14. de Reb. Eccles. non alium nec vim habet, quod dicit Bal. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, Et c. Quæ in Eccles. de Constit. valere statutum, si mulier de re immobili aliquid statuat. Contrarium sentiunt, vt dixi, Abb. Butrius, & Imol. & Bartol. in leg. 1. C. de sum. Trinit. 11. q. 6.*

Idem Iuris est, si statuto caueatur, ne valeat venditio nisi proclamatio fiat in Palatio, si quis velit contradicere, vel nisi is, quis vendit, aut alienat, sit 30. annorum. *Sylu. verb. Immun. 2. q. 7.* Nihilominus valebit, si quis vendit eccle. vel Cleric.

Quid si statuto caueatur, ne quis vendat arma ijs, qui non sunt subditi Communitati, vel Principi, An comprehendantur Clerici, ita vt eis arma vendi non possint? *Cardin.*

teste Siluestro verb. *Immunitas. qu. 7.* censet, eo statuto obligari Clericos, quoniam Clericos arma habere, iure Canonico interdictum est. Vnde ait valere statutum laicorum, quo cauetur, ne hæc, aut illa vendantur ijs, qui non sunt subditi, si ea iure Canonico sint Clericis interdicta. Caterum dicendum est, generaliter statutis laicorum ecclesias, vel Clericos non ligari: quia laici in Clericos, vel ecclesias, iurisdictionem non habent.

Statutum laicorum, vt nullus externus beneficium ecclesiasticum habere, vel eius possessionem apprehendere possit, nisi prius ciuitas, vel senatus consensum præsterit: Non valet, quia est contra ecclesiasticam libertatem. Sic Archid. & Cardin. c. 1. de Immunit. Eccles. num. 6. Siluest. verb. *Immunitas. 2. qu. 8.*

Si quæras, An statutum, quo violatur ecclesiastica libertas, si condatur à laicis, violet quoque eam; si condatur à Clericis vnus ecclesiæ contra aliam? Verbi gratia, si aliqui Canonici statuunt, ne quis ex suis Parochianis vocet ad funus Religiosos, nisi vocet totum Collegium Canonico-rum? Respondet Syluester verb. *Immunitas. 2. qu. 9.* violare, quia est priuilegium toti Clero concessum, vt possit causa funeris diuinas laudes persolvere, & aliquam ob id elemosynam accipere.

Statutum laicorum circa funera, exequias, & alia, quæ ad mortuos pertinent, non valet, quia est contra libertatem ecclesiasticam, vt habetur in c. ult. de reb. Eccles. non alien. vt si laici statuierint tantum numerum candelarum, vel decaniorum, vel Clericorum, & non maiorem in funebribus esse adhibendum.

Hoc loco esset mihi dicendum, speciatim de multis alijs laicorum statutis, quibus illi contendunt Clericos obligare: sed de his disputatum à me est, 1. p. *Institutio. Moral. lib. 5. cap. 13. & 14.*

Septimum priuilegium: Clerici, etiam si adhuc sint sub patria potestate constituti, sibi acquirunt, quidquid comparant, vt Clerici sunt, & de eo possunt suo arbitratu statuere, *Auth. presbyteros. C. de Episc. & Clericis.*

Octauum priuilegium: Clerici etiam si filij familias sint, competes tamen rationis, possunt sine patris consensu lites, & causas agere pro suis bonis recuperandis. *Archid. in c. ult. de iudic. in 6.*

Nonum priuilegium: Clerici quamuis sint filij familias, non possunt vendi, & distrahi à patre, tamen extremam famem patiantur. *leg. 1. C. de Patribus. qui filios distrahunt. libr. 12.*

Decimum priuilegium: Si seruus fiat Clericus domino sciente, & non contradicente, liber est, & immunitas à conditione seruili. *c. si seruus, dist. 54.*

Vndecimum priuilegium: Gaudent Clerici priuilegijs concessis militi, quæ Clericali ordini, & conditioni non repugnant. *Panor. in c. Episcopus. de Pactis.*

Duodecimum priuilegium: Soli Clerici possunt Canonice & legitime Ecclesiastica beneficia obtinere, *cap. ex literis. de transact. De his omnibus priuilegijs, agit Cardinalis Clemen. 1. de vita, & honestate Cleric.*

CAP. XII.

De Canonica quarta portione, quæ Episcopis, vel parochialibus Ecclesijs iure debetur, & priuilegium de Episcopis.

CVm hætenus egerim de spolijs, & pensionibus Clericorum, & de rebus, ac bonis ecclesiarum non alienandis; superest nunc, vt agam de Canonica portione, Episcopis, vel parochialibus ecclesijs debita: Vt de omnibus ecclesijs & Clericorum bonis generatim tractetur, extat opusculum de Canonica quarta portione Lapi: & aliud de eadem re, Petri Vbalchini Perusini. Agunt hæc de re etiam Doctores in cap. officij, & cap. ult. de testam. Summitæ in verbo, Canonica portio, Angelus, Syluester, Rosel-

la. Agitur itidem in multis capitibus tit. de sepulturis, in Decretalibus, in 6. & in Clementinis.

Primo quaeritur, Quanam dicatur Canonica portio? ea est, quæ secundum Canones debetur Ecclesiæ c. De his, & c. Decernimus 10. qu. 1. & c. Constitutum 16. qu. 1. & Clem. Dudum, de sepulturis.

Secundo quaeritur, Quotplex sit Canonica portio? Est duplex, vna quæ debetur episcopo, altera quæ ecclesiæ debetur parochiali. Primam debent Episcopo omnes ecclesiæ, quæ sunt in ipsius diocesi constitutæ, ex omnibus bonis quæ ipsis relinquuntur, & obueniunt. De hac portione agit Glossa in c. officij, & c. Requisti, & c. ult. de testam. Estque tertia, vel quarta pars eorum quæ legantur, vel obueniunt ecclesijs, ac proinde dici solet, Quarta episcopalis. Secundam habet ecclesiæ parochialis ex his bonis, quæ Parochiani legant, siue relinquunt, vel offerunt ratione beneficij, cum quis alicubi extra Parochiam sepulturam eligit, & est, vel dimidia, vel tertia, vel quarta pars, secundum varias ecclesiarum, vel populorum consuetudines; *cap. Certificari, de sepulturis, & dici solet Quarta parochialis.*

Quid si alicubi nulla extet eiusmodi consuetudo, quora tunc pars episcopo, vel Parochiæ debetur? Spectanda tunc temporis est, inquit Hostiensis, consuetudo ecclesiæ Metropolitanæ: Quod si nec illa appareat, seruanda est consuetudo vicinarum ecclesiarum: quæ si varia fuerit, tunc secundum Goffredum, quarta debetur, quia in hac Canones, & Iura magis concordare videntur, *ca. In nostra, de sepul. Deinde, in dubijs sequimur; quod minimum est. l. Si ita relictum, ff. de legat. 2. & l. Semper, ff. De regul. iuris: Et sic docet Archid. in c. Cum quis, de sepulchris. in 6. & Innocent. in c. Requisti, de testam.*

Tertio quaeritur, An valeat consuetudo, vt nihil detur episcopo, vel ecclesiæ parochiali? Panormitanus in c. Certificari, de Sepulchris, dicit, secundum Glossam in c. ult. de consuetudine in sexto, vbi cumque est consuetudo præter ius, valet spatio decem annorum recepta: vbi vero est consuetudo contra Ius, non valet, nisi quadraginta annorum tempore præscripta. Quare consuetudo, quæ episcopo, vel parochiali ecclesiæ datur minor pars, quam dimidia valet: at cõsuendo, quæ datur minor pars, quam sit quarta, secundum Hostiensem, non valet, nisi fuerit præscripta quadraginta annorum spatio. Sic etiam Panormitanus, & Ioannes Andreas ca. Certificari citato, quia consuetudo dandi infra dimidiam partem, est præter, non contra ius: at vero quod detur minor pars quam quarta, nimirum sexta, vel quinta, est contra ius, quia secundum Canones, & Iura, quarta debetur. Sed an valeat consuetudo, vt nihil penitus detur? sunt duæ opiniones teste Siluest. in verb. Canonica portio. q. 1. Vna est afferentium, non valere. Sic Hostiens. Ioannes Andreas, Goffredus, & Roymerus.

Alteræ est opinio dicentium, valere, si spatio quadraginta annorum præscripta fuerit. Sic Innocent. & Petrus Perusinus: quam sententiam sequitur Panormitanus, vt probabiliora in c. certificari prædicto, quia etiam si contra ius commune sit, valet quadraginta annorum tempore recepta, & multo magis vim habet, si fuerit temporis spatio inducta, cuius initium in memoria hominum non sit.

Quarto quaeritur, An possit episcopus, vel ecclesiæ vi pacti renuntiare iuri prædictæ quartæ? Teste Siluest. Canonica portio. q. 2. Archid. in c. Pactum, de Pactis in 6. ait, nullam vim huiusmodi pactum habere, quando notabili damno ecclesiæ læditur: alioquin valere, etiam absque superioris auctoritate.

Quinto quaeritur, Quanam ecclesiæ debeant quartam Episcopalem? Duæ sunt opiniones, Vnam habet Hostiensis in summa tit. de sepulchris, quam sequitur Petrus Perusinus, in suo tractatu de Canonica portione, eam debere omnibus ecclesijs in diocesi constitutis, etiam si sint exemptæ: nisi in priuilegio expressim continetur immunitas ab huius quartæ solutione, ac proinde eam deberi à Capellis Monachorum, Monasterijs, & alijs quibusvis pijs